

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum bonum secundum rationem sit prius, quam verum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

opponuntur per modum priuationis, & habitus: non tamen oportet, ut cuiuscumque inest habitus, nata sit in esse priuatio. & ideo non oportet, ut in quibuscumque natum est esse bonum, natum sit esse malum. In contrarijs etiam quando vnum inest per naturam alicui, alterum non est natum inesse eidem, secundum phil. in prædicamentis. Bonum autem cuiuslibet entis naturaliter inest, cum dicitur bonum ex ipso suo naturali esse.

Ca. de oppo
a med.

Ad II. dicendum, quod bonum non se extendit ad non entia per prædicationem: sed per causalitatem, in quantum non entia appetunt bonum, ut dicamus non entia ea, quæ sunt in potentia, & non in actu: sed esse non hēt causalitatem, nisi forte secundum rationem cause exemplaris, quæ quidē cā non se extendit, nisi ad ea quæ actu esse participāt.

Ad III. dicendum, quod sicut materia prima est ens in potentia, & non in actu: ita est perfecta in potentia & nō in actu, & bonā in potentia, & nō in actu.

Ad IIII. dicendum, quod ea de quibus Mathematicus considerat secundum esse quod habent in re bona sunt. Ipsū n. esse lineæ, vel numeri bonum est: sed a Mathematico non considerantur secundum suum esse, sed solum secundum rōnē spēi.

Ar. præced.

Considerat. n. cum abstractione, non n. sunt abstracta secundum esse, sed solum secundum rationem. dictum est autem supra quod bonum non consistit in re aliqua, & ideo rō boni nō competit lineæ, vel numero secundū hoc, quod cadunt in consideratione mathematica, quibus lineæ & numerus bona sunt.

Ad V. dicendum, quod ens non dicitur esse prius bono illo modo dicendi, quem obiectio tangit: sed alio modo, sicut absolutum respectiuo.

Ad VI. dicendum, quod aliquid potest dici bonum & ex suo esse, & ex sua proprietate, vel habitudine superaddita: sicut dicitur aliquis homo bonus, & in quantum est iustus, & castus, vel ordinatus ad beatitudinem. Ratione igitur primæ bonitatis ens conuertitur cum bono, & e conuerso: sed ratione secundæ bonum diuidit ens.

Ad VII. dicendum, quod priuatio non dicitur ens naturaliter, sed solummodo ens rationis, & sic est bonum rationis. Nam priuationem cognoscere, & quæcumque tale bonum est, & mali cognitio secundum Boetium bono deesse non potest.

Loco citato
in arg. 8.

Ad VIII. dicendum, quod secundum Boet. aliquid dicitur esse bonum ex ipso suo esse: sed iustum dicitur esse ratione alicuius sue actionis. Esse autem in omnia, quæ a Deo procedunt, diffunditur: non autem omnia participant illud agere, ad quod iustitia ordinatur. Quamuis enim in Deo sit idem agere quod esse, ac per hoc sua iustitia sit sua bonitas, tamen in creaturis est aliud agere & aliud esse. unde esse potest communicari alicui, cui agere non cōcatur, & quibus utrumque communicatur, non sunt idem in eis agere, quod esse. unde homines qui sunt boni & iusti, sunt quidē boni in quantum sunt, non autem iusti in quantum sunt, sed in quantum habent habitum quandam ordinatum ad agere, & similiter potest dici de sapientia, & alijs hmoi. Vel dicendum secundum eundem, quod iustum & sapiens & alia hmoi sunt quædam specialia bona, cum sint quædam speciales perfectiones, bonum autem aliquid perfectum absolute designat: Ab ipso igitur Deo perfecto procedunt res perfectæ, non eodem modo perfectionis, quo Deus perfectus est, quia quod sit, non est secundum modum ageris, sed secundum modum facti, nec oia quæ a Deo p-

fectionem recipiunt eodem modo recipiunt, & ideo sicut Deo, & creaturis omnibus commune est esse perfectum absolute, non autem est esse perfectum hoc vel illo modo, ita Deo cōuenit esse bonum & omnibus creaturis: sed habere hanc bonitatem quæ est sapientia, vel quæ est iustitia, non oportet, quod sit omnibus commune: sed quædam Deo tantum conueniunt, ut aternitas & omnipotentia: quædam uero quibusdam creaturis & Deo ut sapientia, & iustitia, & alia huiusmodi.

ARTICVLVS III.

Verum bonum secundum rationem sit prius, quam bonum. Tertio queritur, utrum bonum secundum rationem sit prius quam verum, & videatur sic. Illud enim quod est in re, est prius quam id, quod est in apprehensione tantum, eo quod apprehensio nostra causatur & mensuratur ex rebus, sed secundum Philosophum in 6. Meta. bonum est in rebus, verum autem in mente. ergo bonū est prius quam verum secundum rationem.

¶ 2 Præ. Prius est aliquid in se perfectum secundum rationem, quam sit alterius perfectum: sed bonum dicitur aliquid in quantum est in se perfectum, verum autem in quantum est perfectum alterius, ergo bonum est prius, quam verum.

¶ 3 Præ. Bonum dicitur per ordinem ad causam finalem, uerū autem in ordine ad causam formalem: sed causa finalis est prior causa formalis, quia finis est causa causarum, ergo bonum est prius, quam verum secundum rationem.

¶ 4 Præ. Particulare bonum posterius est, quam bonum uniuersale: sed uerum est quoddam particulare bonum, est enim bonum in intellectu, ut dicit Phil. in 6. Eth. ergo naturaliter bonum est prius secundum rationem, quam uerum.

¶ 5 Præ. Bonum habet rationem finis, finis autem est prius in intentione ergo intentio boni est prior intentione veri.

SED CONTRA. Bonum est perfectum affectus, uerum autem intellectus: intellectus autem naturaliter precedit affectum, ergo & uerum bonum.

¶ 2 Præ. Quanto aliquid est immaterialius, tanto est prius: sed uerū est immaterialius quam bonum, quia bonum in rebus naturalibus inuenitur, uerū solum in mente immateriali, ergo uerum est naturaliter prius bono.

RESPON. Dicendum, quod tam uerum quam bonum, sicut dictum est, habent rationem perfectionum, sine perfectionum. Ordo autem inter perfectiones aliquas potest attendi dupliciter, modo, ex parte ipsarum perfectionum: alio modo, ex parte perfectibilium. Considerando ergo uerum & bonum secundum se, sic uerum est prius bono secundum rationem, cum sit perfectum alicuius secundum rationem speciei; bonum autem non solum secundum rationem speciei, sed secundum esse, quod habet in re, & ita plura inueniuntur in se ratio boni quæ ratio ueri, & se habet quoddammodo per additionem ad illa. & sic bonum præsupponit uerum autem præsupponit unum, cum ueri ratio ex apprehensione intellectus perfectiatur, unum quodque autem intelligibile est in quantum est unum. Qui enim non intelligitur, nihil intelligit, ut dicit Philo. in 4. Metaph. unde istorum nominum transcendentium talis est ordo, si secundum se considerentur, quod post ens est unum, deinde uerum, deinde post uerum bonum. Si autem attendatur ordo inter uerum & bonum ex parte perfectibilium, sic bonū est naturaliter prius, quam uerum.

verum duplici ratione primo, quia perfectio boni ad plura se extendit quam perfectio veri. A uero enim non sunt nata perfecti, nisi illa que possunt ali quod ens percipere in seipsis, vel in seipsis habere secundum suam rationem; & non secundum illud esse quod ens habet in seipso, & huiusmodi sunt solum ea, que immaterialiter aliquid recipiunt, & sunt cognoscitiva. Species enim lapidis est in aia, non autem secundum esse, quod habet in lapide; sed a bono nata sunt perfecti illa, que secundum materiale esse aliquid recipiunt, cum ratio boni in hoc consistat, quod aliquid sit perfectum tam secundum rationem speciei quam secundum esse ut prius dictum est: & ideo d' omnia appetunt bonum; sed non oia cognoscunt verum in utraque. n. ostendit habitudo perfectibilis ad perfectionem, q' est bonum & verum. In appetitu boni, & cognitione veri. Secundo, quia illa, que nata sunt perfecti bono & uero, p' prius perficiuntur bono quam uero. Ex hoc n. qd' participant esse, perficiuntur bono ut dictum est: ex hoc autem quod cognoscunt aliquid, perficiuntur uero. Cognitio autem est posterior quam esse. vnde & in hac consideratione ex parte perfectibilium bonum precedit uerum.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de ordine ueri & boni ex parte perfectibilium, non autem ex parte ipsius ueri boni: mens enim sola perfectibilis est uero: sed omnis res est perfectibilis bono.

Ad ii. Dicendum, quod bonum non solum habet rationem perfecti, sed perfectiui, sicut prius dictum est, & ideo ratio non sequitur.

Ad iii. Dicendum, quod finis est prior in causando, quam aliqua aliarum causarum: causatum autem perficitur per suam causam. Vnde ratio ista procedit secundum ordinem perfectibilis ad perfectionem, in quo bono est prius: sed absolute considerando formam & finem, cui ipsa forma sit finis, prior est ipsa forma in se considerata quam secundum quod est alterius finis: ratio autem ueri ex ipsa specie confugit, prout est intellecta sicut est.

Ad iiii. Dicendum, q' uerum d' esse quoddam bonum particulare, in quantum habet esse in aliquo speciali perfectibili, & sicut iam obiectio pertinet ad ordinem perfectibilis ad perfectionem.

Ad v. Dicendum, quod finis d' prior in intentione his que sunt ad finem, non autem aliis causis, nisi secundum quod ipse sunt ad finem, & sic solvendum est sicut ad tertium, & tamen sciendum est quod cum d' finis prior est in intentione, intentio sumitur pro actu mentis qui est intendere. Cum autem coparamus intentionem boni & ueri, intentio sumitur pro ratione quam significat definitio; unde aequiuoce accipitur utroque.

Ad primum quod in contrarium d' dicendum, quod aliquid est natum perfecti bono non solum mediante affectu; sed in quantum habet esse. unde quous intellectus sit prior affectu, non sequitur quod per prius aliquid perficiatur uero quam bono.

Ad ii. Dicendum, q' illa pcedit de uero & bono prout s'm se considerantur, unde concedenda est.

ARTICVLVS IIII.

Verum omnia sunt bona prima bonitate.

Quarto queritur, utrum oia sint bona bonitate prima, & v' quod sic, quia secundum Boet. in li. de Hebdo. si intelligamus p' impossibile Deum esse abstracta p' intellectum bonitate, sequetur oia alia esse entia, non autem bona: intellecta autem in

A Deo bonitate sequitur omnia alia esse bona, sicut & entia: ergo omnia dicuntur bona bonitate prima. Sed dicendum quod ideo hoc eorngit quod non intellecta bonitate in Deo non est bonitas in aliis creaturis, quia bonitas creature causatur a bonitate Dei, non quia denominetur res bona bonitate Dei formaliter.

¶ 2 Sed contra, Quando cum que aliquid denominatur aliquale ex solo respectu ad alterum, non denominatur tale per aliquid sibi formaliter inherens: sed per illud quod est extra ipsum ad quod refertur, sicut urina d' sana ex hoc quod significat sanitatem animalis, non autem nominatur sana ab aliqua sanitate sibi inherente: sed a sanitate animalis quam significat; sed creatura d' esse bona per respectum ad primam bonitatem; quia secundum hoc unum quodque d' bonum quod a primo bono defluit, ut dicit Boet. in lib. de Hebdo. ergo creatura non denominatur bona ab aliqua formalis bonitate in ipsa existente: sed ipsa bonitate diuina.

¶ 3 Præ. Aug. dicit 8. de Tri. bonum est hoc & bonum illud, tolle hoc & illud & vide ipsum bonum si potes: ita Deum videbis non alio bono bonum; sed bonum omnis boni: sed ipso bono qd' est omnis boni bonum omnia dicuntur bona: ergo diuina bonitate, de qua loquitur, omnia dicuntur bona.

C ¶ 4 Præ. Cum omnis creatura sit bona, aut est bona aliqua bonitate sibi inherente, aut solum bonitate prima: si aliqua bonitate sibi inherente, cum illa bonitas sit quaedam creatura & ipsa bona erit. aut ergo se bonitate aut alia, si se bonitate, ergo erit bonitas prima: hæc n. est ratio primi boni ut ex auctoritate Aug. inducta patet, quod seipso sit bonum, & sic habetur ppositum, quod creatura est bona bonitate prima. Si autem illa bonitas est bona bonitate alia, eadem quaestio remanet de illa. aut ergo erit procedere in infinitum quod est impossibile, aut est deuenire ad aliquam bonitatem creatam denominantem, que est seipsa bonam, & hæc est bonitas prima: ergo oportet quod omnibus modis creatura bona sit bonitate prima.

¶ 5 Præ. Secundum Auic. omne uerum est uerum ueritate prima: sed sicut ueritas prima se habet ad uera, ita bonitas prima se habet ad bona: ergo sunt omnia bona bonitate prima.

¶ 6 Præ. Quod non potest in minus, non potest in maius: sed minus est esse quam esse bonum, creatura autem non potest inesse, cum omne esse sit a Deo. ergo nec potest inesse bonum, ergo bonitas qua aliquid dicitur esse bonum, non est bonitas creata.

¶ 7 Præ. Secundum Hil. esse est proprium Deo: sed proprium est quod uni soli conuenit. ergo nullum est aliud nisi ipse Deus: sed oia sunt bona in quantum habent esse. ergo omnia sunt bona ipso diuino esse, quod est eius bonitas.

E ¶ 8 Præ. Bonitas prima nihil addit supra bonitatem, alias bonitas prima esset composita: sed uerum est omnia esse bona bonitate prima. ergo uerum est omnia esse bona bonitate prima. Sed dicendum, quod bonitas prima addit supra bonitatem, bonitatem absolutam s'm rationem, & non secundum rem.

¶ 9 Sed contra. Ratio cui non respondet aliquid in re, est causa & uana: sed non est talis ratio, qua intelligimus bonitatem primam: ergo si addit aliquid s'm rationem, addet secundum rem, quod est impossibile: & sic nec s'm rationem addit, & ita omnia dicentur esse bona bonitate prima, sicut & bonitate absoluta.

SEDCONTRA, Oia sunt bona, in quantum sunt entia, quia secundum Augustinum, in quantum sumus boni

Loco nunc. d'ido.

Ca. 3. par. 1 a prin. com. 3.

In arg. 2.

Li. 3. de tri. non procul a prin.

D. 259.

in op. art.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.

in li. de Hebdo.